

► **Janez Janša**
Das KAPITAL, 2006

S šestimi milijoni obiskovalcev na leto je Praga, prestolnica Češke republike, ena najbolj priljubljenih destinacij kulturnega turizma. Privlačna ni le zaradi habsburške zgodovine in čarobnega ozračja, ampak tudi njene bolj nedavne preteklosti, tako imenovane “praške pomladi” leta 1968, ko so izjemno obdobje liberalizacije krvavo zatrle enote Varšavskega pakta. V kapitalističnih demokracijah so mučenike tistega obdobja imeli za heroje, med njimi tudi Alexandra Dubčka, vodjo reformistov, in študenta Jana Palacha, ki se je v znak političnega protesta 16. januarja 1969 na Vaclavskem trgu zažgal.

Turisti na Vaclavskem trgu 7. oktobra 2006 zato najbrž niso bili preveč presenečeni, ko je performer Mare Bulc v slogu poulične umetnosti uprizoril Palachov spektakularni samomor. So pa jih osupnili nekateri detajli, ki jih je zasnoval slovenski umetnik Janez Janša. Performer je stal na podstavku in držal daljinski upravljalnik, s katerim je upravljal tako igračko tank kot tudi ventilator, skrit v podstavku. Tank je bil opremljen z majhno kamero, ki je snemala dogajanje, in pa logom performansa z naslovom *Das KAPITAL*. Ventilator se je vključil takoj, ko je tank zapeljal čez velik zemljevid na tleh, ki je predstavljal ozemlje Češke republike, pri tem pa so vzplapolali plameni iz blaga v čast Palachovemu mučeništvu. V uprizoritvi Janeza Janše Jan Palach seveda ne protestira več proti invaziji Marxovega *Kapitala*, temveč kapitala na splošno, ki spreminja mesto in življenjski slog njegovih prebivalcev. To pa doseže tako, da prevzame jezik, ki nagovarja turiste (živ, vseprisoten simbol te invazije), ter sredstva (igračke in tehnologija), ki simbolizirajo to novo invazijo. Z eno samo potezo je zgodovina mesta za turiste vulgarizirana in strnjena, obenem pa simbolno uporabljena v boju zoper sedanost.